

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa meedia digikümnendil: tegevuskava taastamise ja ümberkujundamise toetamiseks““

(COM(2020) 784 final)

(2021/C 286/29)

Raportöör: **Elena-Alexandra CALISTRU**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 24.2.2021
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	14.4.2021
Vastuvõtmine täiskogus	27.4.2021
Täiskogu istungjärk nr	560
Hääletuse tulemus	
(poolt/vastu/erapooletuid)	241/1/3

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunneb heameelt komisjoni tegevuskava ja eri vahendite kaudu tehtud jõupingutuste üle vaba, mitmekesise ja dünaamilise keskkonna loomiseks meediaturul ning märgib rahuloluga, et seda turgu peetakse väga oluliseks avatud ja demokraatliku ühiskonna tugevdamisel ja Euroopa kultuurilise mitmekesisuse stimuleerimisel.

1.2. Komitee pooldab tõdemust, et pandeemia on mõjutanud kultuuri- ja loomeökosüsteemi, mis hõlmab uudismeedia- ja audiovisuaalsektorit, ning seetõttu on tarvis koheselt sekkuda. Sektori majanduslik taastumine ja konkurentsivõime on elujõulise, sõltumatu ja mitmekesise meediakeskkonna eeltingimused, mis omakorda on meie demokraatia jaoks ülioluline. Komitee toetab rõhuasetust asjaolule, et meediaettevõtted on nii majandussektor kui ka avalik hüve, mis on inimestele täpse teabe edastamise ja demokraatia nõuetekohase toimimise jaoks üliolulised.

1.3. Viimase aja põhisuundumused ja COVID-19 kriis võivad juhul, kui poliitilisel tasandil jõuliselt ja rahalise toetusega ei reageerita, kahjustada Euroopa meediasektori vastupanuvõimet ja selle demokraatlikku rolli. Komitee jagab komisjoni muret, et see võib nõrgestada Euroopa kultuurilist mitmekesisust ja meedia pluralismi, ning toetab komisjoni pühendumust meetmetele, mida tuleb rakendada tihedas koostöös liikmesriikide, Euroopa Parlamendi, meediasektori ja kõikide sidusrühmadega. Sellele vaatamata juhib komitee tähelepanu asjaolule, et on äärmiselt oluline, et liikmesriigid teeksid kõik endast oleneva, et võimalikud meetmed saaks reaalselt rakendatud, tehes koostööd meedia ja demokraatia tugevdamise nimel.

1.4. Komitee on positiivselt häälestatud teatise kolme eesmärgi suhtes: kiirendada meediasektori taastumist ja ümberkujundamist ning suurendada selle vastupanuvõimet. Meetmeid on tarvis audiovisuaal- kui ka uudismeediasektori struktuuriliste probleemide lahendamiseks ja soodsas keskkonnas edendamiseks, kus meedia ja kodanikuühiskond saaksid osaleda avatud arutelus, milles puudub pahatahtlik sekkumine ja desinformatsioon.

1.5. Komitee soovib, et kava oleks rohkem seotud sektori sotsiaalse tegelikkuse ja eripäradega. Eelkõige tuleks meetmetes arvestada konkreetsete liikmesriikide vahelisi meedia- ja audiovisuaalsektori maastiku tegelikke erinevusi ning kohaliku ja riikliku meediasektori suutlikkuse ja vajaduste erisusi liikmesriikide siseselt. Rahastamisvahendid peaksid olema läbipaistvad, kättesaadavad ja kaasavad kõikide osalejate jaoks, kes tagavad Euroopa meedia- ja audiovisuaalsektori mitmekesisuse, sealhulgas tagades suurema toetuse kohalikule meediasektori idufirmadele.

1.6. Komitee nõuab, et sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskond kaasataks kodanike mõjuvõimu suurendamise meetmete rakendamisse, tunnustades nende rolli demokraatia väärtuste edendamisel, meediavabaduse tugevdamisel ja desinformatsiooni vastu võitlemisel meediapädevuse kaudu. Kava õnnestumiseks peab see suutma kaasata kõik asjaomased sidusrühmad, kelle eesmärk on tunnustada meedia tähtsust Euroopa demokraatlike väärtuste jaoks ning varustada oma

kodanikke oskustega, et ära tunda ja tarbida teavet ja audiovisuaalset kultuuri, mis on selliste väärtuste arendamise jaoks oluline. Meediapädevuse edendamiseks võiks kasutada korrapäraseid aruandeid, nagu tehakse näiteks desinformatsiooni levitamise kampaaniate vastu võitlemise teemal.

2. Komisjoni teatise kokkuvõte

2.1. Komisjoni teatises keskendutakse uudismeediasektorile (sealhulgas trüki- ja veebiajakirjandus, raadio ja audiovisuaalteenused) ning audiovisuaalsele kultuurisektorile, eelkõige kino, televisioon, raadio ja voogedastus, samuti videomängudele ja uuenduslikele formaatidele, nagu virtuaalreaalsuse kogemustele.

2.2. Teatises esitab komisjon raamdokumendi ja tegevuskava, milles on kavandatud mitmeid algatusi, mis aitavad kaasa Euroopa uudismeedia- ja audiovisuaalsektori taastumisele ja ümberkujundamisele. Need COVID-19 kriisist negatiivselt mõjutatud sektorid on demokraatia, kultuurilise mitmekesisuse ja Euroopa digitaalse autonoomia jaoks üliolulised.

2.3. Samal ajal on Euroopa uudismeedia- ja audiovisuaalsektor olnud COVID-19 pandeemia ajal inimeste teavitamisel ja neile meelelahutuse pakkumisel äärmiselt olulised. Nõudlus faktikontrolli läbinud teabe ja uudiste järele on märkimisväärselt suurenenud, samal ajal kui filmid, seriaalid ja videomängud on liikumispriirangute kuudel olnud peamised kultuuritarbimise allikad.

2.4. Teatises keskendutakse kolmele teemale:

- a) taastumine: mida kavatseb komisjon teha, et aidata audiovisuaal- ja meediaettevõtetel praeguse kriisiga toime tulla ning pakkuda likviidsust ja rahalist toetust;
- b) ümberkujundamine: struktuursete probleemide lahendamine, aidates sektoril toime tulla kliimamuutuste ja digiteerimisega seotud kaksiküleminekuga halastamatu ülemaailmse konkurentsi olukorras;
- c) võimaldamine ja võimestamine: selliste tingimuste loomine, mis võimaldavad sektoris rohkem uuendusi teha, tagades samal ajal tõeliselt võrdsed tingimused, ning kodanike võimestamine, et neil oleks kergem sisule juurde pääseda ja teadlikke otsuseid teha.

2.5. Tegevuskava moodustab osa komisjoni laiematest jõupingutustest töötada välja rida algatusi, mis aitavad kujundada Euroopa digitulevikku, ning see kuulub algatuste hulka, mis moodustavad avatud, demokraatliku ja kestliku ühiskonna samba.

2.6. Teatis täiendab ka Euroopa demokraatia tegevuskava ning see põhineb raamistikul, mis loodi hiljuti läbivaadatud audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi ja autoriõiguse reformiga. Samuti tuleb seda käsitleda osana eeskirjadest, mis on sätestatud digiteenuste õigusaktis ja digiturgude õigusaktis.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee pooldab terviklikku lähenemisviisi meetmetele, mida on vaja võtta ajakirjanikele parema keskkonna tagamise ja meediapädevuse edendamise jaoks. Seetõttu tuleks selgemalt sõnastada, kuidas teatis täiendab Euroopa demokraatia tegevuskava, sealhulgas seoses rahalise toetuse eraldamisega.

3.2. Asjaomased dokumendid tuleks hoolikalt ja põhjalikult omavahel siduda, sealhulgas täpsemalt ära märkides meetmed, mis on sätestatud komisjoni ettepanekutes digiteenuste õigusakti, digiturgude õigusakti ja Euroopa tarbijakaitsese tegevuskava kohta, sest meedia tegevuskavas on rõhuasetus pandud digiülemineku mõjule, sealhulgas Euroopa meedia konkurentsivõime tõstmisele⁽¹⁾.

⁽¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018AE3902&from=ET>

3.3. Komitee toetab konkreetset struktuuri ja käegakatsutavaid vahendeid ning on seisukohal, et need võivad tagada viivitamatu reageerimise kriisijärgse taastumise vajadusele, hõlbustades ja laiendades juurdepääsu rahastamisele, ning pikemas perspektiivis reageerimise rõhuasetusega üleminekule rohe- ja digipöörde investeringute stimuleerimise kaudu. Selleks tuleb võimaldada soodsat keskkonda, et meedia saaks proovida uusi rahastamismudeleid. Ilma rahaliste vahenditeta, mis võimaldavad katse-eksituse meetodil põhinevat lähenemisviisi, on selles valdkonnas innovatsioon raskendatud. Hetkel puuduvad standardmudelid, mida saaks kasutusele võtta, on olemas vaid üksikud edulood konkreetsetelt meediaettevõtelt, kellel on õnnestunud end kestlikuks kujundada.

3.4. Seoses uudismeediasektoriga märgib komitee, et tegevuskava hõlmab meetmeid digiturust tulenevate probleemide lahendamiseks, kus põhiosa reklaamitulust suunatakse globaalsetele digiplatvormidele. Kavandatud finantsmehhanismid on mitmekesisemad kui kunagi varem, kuid siiski kaasneb oht seoses kõigile sobiva lähenemisviisiga, mis võib põhjustada laharvamusi liikmesriikide vahel ja veelgi enam liikmesriikide endi sees, st riikliku ja kohaliku tasandi vahel. Arvesse tuleb võtta kohaliku uudismeediasektori ebahühtlast suutlikkust keerukatele rahastamisvahenditele juurdepääsul.

3.5. Komitee juhib tähelepanu sellele, et killustatuse ohu kõrvaldamiseks tuleb võtta meetmeid⁽²⁾. Audiovisuaalsektori peamised meetmed on suunatud sellisele probleemile, mis ei tulene mitte üksnes veebiplatvormide survest, vaid ka asjaolust, et sektoris keskendutakse peaaegu täiel määral riigi kasutajaskonnale. Otsustavaid meetmeid on vaja selleks, et võimaldada Euroopa osalejatel investeerida sisusse, talentidesse, reklaami, levitamisse, innovatsiooni ja tehnoloogiasse kogu Euroopa Liidus.

3.6. Kodanikuühiskonda esindava koguna on komitee mitmel korral⁽³⁾ juhtinud tähelepanu sellele, et Euroopa digitaalsete põhinev inimkesksel lähenemisviisil, kuid tähtsal kohal on ka kriitiline mõtlemine ja meediapädevus⁽⁴⁾. Komitee rõhutab veel kord, et meediasektori digipööre ei ole võimalik enne, kui üldsus on selleks valmis, ja selleks on tingimata tarvis meediapädevuse ja kodanikuhariduse edendamise meetmeid.

3.7. Lisaks soovib komitee rõhutada, et kaasamine ja juurdepääsetavus on olulised tegurid, mida tuleb strateegia kõigis aspektides silmas pidada: alates sätetest rahaliste vahendite saamiseks, tehnilistest lahendustest nende taotlemise ja meedia andmeruumi tarvis kuni audiovisuaalse sisu kättesaadavuse ja hariduse platvormideni, mõjuvõimu suurendamiseni ja Euroopa meediaturu toimimiseni.

4. Konkreetsed märkused

4.1. **Taastumist toetavad meetmed** hõlmavad rahastamisprogramme, millel on otsene mõju meediale, kuid **üksnes vähesed sellistest rahastamisvahenditest on stabiilsed**, prognoositavad ja kättesaadavad kogu tegevuskava kehtivusaja jooksul. Kavandatavaid meetmeid tuleb kohandada, et tagada selliste prioriteetide jaoks oluline rahastamine, mis ületavad **ajutiselt kättesaadavaid** või **liikmesriikide otsustusõigusest tulenevaid** rahalisi vahendeid. Näiteks programmiga „Loov Euroopa“, mis on kättesaadav kogu mitmeaastase finantsraamistiku kehtivuse ajal, on esimest korda hõlmatud meediavabadusele, meedia pluralismile, ajakirjandusele ja meediapädevusele suunatud meetmed. Muud kavandatud rahastamisallikad on siiski ajutised (näiteks TERA) või mille suhtes liikmesriigid saavad otsustada nende mittekasutamise üle (struktuurifondid).

4.2. 1. meede võimaldab lihtsamat juurdepääsu ELi toetusele interaktiivse vahendi abil, milles esitatakse suunised, kuidas taotleda asjakohast ELi toetust 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku raames ning riiklike taaste- ja vastupidavuskavade kaudu. See on suurepärase idee, mis muudab teabe leidmise lihtsamaks ja optimeerib meedia rahastamise protsesse. Sellega peab aga kaasnema mehhanism, mis võimaldab liikmesriikidel teavet reaalselt edastada, et portaalil oleks õigel ajal olemas vajalik teave, kui see on just asjakohane.

4.3. 2. meede hõlmab algatust MEDIA INVEST, mille eesmärk on suurendada investeringuid audiovisuaalsektoris. See on sihtotstarbeline omakapitaliinvesteringute platvorm Euroopa audiovisuaalsete tootmise ja levitamise strateegiate edendamiseks. Komitee on seisukohal, et investeringuid tuleb märkimisväärselt suurendada ja et selliste investeringute puhul tuleb pöörata rohkem tähelepanu innovatsioonile, kui eesmärkide hulka kuulub ka Euroopa audiovisuaalsete konkurentsivõime suurendamine üha agressiivsemal maailmaturul. Lisaks soovib komitee COVID-19 kriisi kontekstis luua audiovisuaalsete tootmiseks Euroopa kindlustusfondi.

⁽²⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016AE4519&from=ET>

⁽³⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020AE1188&from=ET>

⁽⁴⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018AE6302&from=ET>

4.4. 3. meede hõlmab algatust NEWS, mis on mõeldud uudismeediasektori meetmete koondamiseks ja toetamiseks. Samuti on märkimisväärne asjaolu, et on olemas lai valik vahendeid. Siiski on oluline arvestada, et need toetusmehhanismid peaksid arvesse võtma sektori eripärasid, pakkudes võimalusi nii meediasektori idufirmadele (olenemata nende õiguslikust seisundist) kui ka vabakutselistele ajakirjanikele.

4.5. Rohkem tuleb toetada kohalikku meediasektorit ja selle sektori idufirmasid, kellel puudub suutlikkus sellist rahastamist taotleda, vahendite kaudu, millele on väikestel sõltumatutel meediaettevõtetel, kellel on kõige rohkem probleeme rahaliste vahenditega, lihtne juurde pääseda. Rahastamise suunamine kutseliitude kaudu võib aidata väikestel meediaettevõtetel vajalikule toetusele juurde pääseda. Mõne liikmesriigi meediaturg, eelkõige kohalik turg, on nõrk ja haavatav ning seetõttu ei pruugi investorid selles võimalusi näha. Seepärast tuleb leida lahendused, mis võimaldavad kohalikel meediaettevõtetel mitmekesistada oma tuluvooge ja tugevdada oma turupositsiooni, ilma et nad sõltuksid välisinvestoritest, kes võivad kõrvale jätta sellistele vähevärtuslikele turgudele investeerimisega seotud võimaliku kasumlikkuse.

4.6. Rahaliste toetusmehhanismidega peavad kaasnema Euroopa demokraatia tegevuskavas sätestatud meetmed, et tagada nende järjepidevus demokraatia väärtuste edendamisel, meediavabaduse tugevdamisel ja desinformatsiooni vastu võitlemisel. Samal eesmärgil rõhutab komitee, kiites heaks rahastamisvahendite mitmekesisuse ja uuenduslikkuse, vajadust tagada riiklike ja erainvesteeringute, fondide, sihtasutuste ja muude meediaomandit hõlmavate üksuste läbipaistvus ning tagada, et need ei soodustaks liigset koondatust ja et sellega ei kaasneks mis tahes konkreetseid poliitilisi ja ideoloogilisi nõudmisi.

4.7. 4. meetmes tutvustatakse **meetmeid, mis keskenduvad sektori ümberkujundamisele**, mis toetavad innovatsiooni Euroopa meedia andmeruumi kaudu ja soodustavad uusi ärimudeleid. Nagu varasemates arvamustes⁽⁵⁾ väljendatud, nõustub komitee, et tarvis on luua tõeliselt ühtne Euroopa andmeturg, mis oleks Euroopa normidel ja väärtustel põhinev Euroopa andmeruum, sealhulgas meediasektori jaoks. Meetmed peavad võimaldama toetada vajadust suurendada sektori suutlikkust minna üle üha andmepõhisemale meediamudelile, sest kogu sektoris on sellest aspektist tulenevalt suuri erinevusi. Komitee väljendab siiski muret vajaduse üle tagada sellise Euroopa turu jaoks andmeid esitavate kasutajate õigused, rõhutades samal ajal vajadust tulenevalt Euroopa mitmesuguste tarbijaorganisatsioonide väidetest, et kasutajad saaksid oma andmete kasutamise lubamise eest õiglast hüvitist.

4.8. Muud selles raamistikus kavandatud meetmed on kooskõlas jõupingutustega digi- ja majanduspöörde saavutamiseks ning neid tuleks käsitleda sellistes valdkondades võetavate meetmete laiemas kontekstis. 5. meetmega püütakse edendada Euroopa virtuaal- ja liitreaalsuse sektori koalitsiooni ning 6. meetme eesmärk on edendada üleminekut kliimanetraalsele audiovisuaalsektorile parimate tavade süsteemse vahetamise kaudu. Komitee juhib tähelepanu vajadusele investeerida kutsealasesse koolitusse⁽⁶⁾ ja tugevdada sektorit, et tagada oskuste kohandamine selliste oluliste aspektidega.

4.9. Võimaldamise ja võimestamisega seotud meetmed rõhutavad vajadust seada Euroopa kodanikud digikümneni keskmesse. 7. meetmega püütakse saavutada audiovisuaalsisu ulatuslikum kättesaadavus kogu Euroopa Liidus, käivitades dialoogi audiovisuaalsektori ja kodanikuühiskonnaga, et leppida kokku aspektides, kuidas täiustada audiovisuaalsisule juurdepääsu ja selle kättesaadavust piiriülel Euroopa Liidus ning kaotada geograafilised piirangud juurdepääsul digisisule geoblokeerimise kaudu. Komitee tervitab dialoogi käivitamist. Selles tuleb arvesse võtta autoriõiguse vajalikku kaitset ja audiovisuaaltööstuse rahastamispiiranguid.

4.10. Komitee toetab 8. meedet, mille eesmärk on arendada Euroopa meediatalente koolituse, mentorluse ja innovatsiooni toetamise teel. Siiski juhib komitee tähelepanu sektori sidusrühmade eri vormidele (füüsilisest isikust ettevõtjad, kolmas sektor) ja vajadusele tagada neile kõigile juurdepääs mehhanismidele.

4.11. 9. meetmes keskendutakse kodanike võimestamisele. Arvestades meediapädevuse tähtsust nii üksikisikute kui ka demokraatia jaoks, tuleks seda teemat käsitleda prioriteedina. Eelkõige tuleb välja töötada vahendid desinformatsiooni ja väärinformatsiooni murettekitavalt suurenenud leviku vastu võitlemiseks. Samuti on ülitähtis tagada asjakohastes dokumentides ja kavades⁽⁷⁾ sätestatud meetmete järjepidevus, eelkõige seetõttu, et kõnealused sektorid on uued ja hõlmavad väga palju teavet ning et liikmesriigid vajavad selgeid suuniseid ja järjepidevaid menetlusi.

⁽⁵⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020AE1188&from=ET>.

⁽⁶⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017AE1813&from=ET>.

⁽⁷⁾ Sealhulgas Euroopa demokraatia tegevuskava, väärinfovastane tegevuskava ja digiõppe tegevuskava.

4.12. 10. meetmes avatakse arutelu Euroopa meediaturu toimimise tagamise üle, tugevdades Euroopa meediasektori regulaatorasutuste vahelist koostööraamistikku audiovisuaalmeedia teenuste Euroopa regulaatorasutuste rühmas. Komitee väärtustab poliitikakujundajate kaasamise tähtsust liikmesriikide tasandil, eelkõige audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi jõustamise kontekstis, ning toetab sarnast lähenemisviisi kõikide kavas loetletud meetmete jaoks, et neist moodustuks sektori tõeline tegevuskava.

Brüssel, 27. aprill 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG
